

Ansøgning om støtte til udarbejdelse af strategiplan

Varde Kommune ansøger under puljen "Ydreområder på forkant" om 500.000 kr. til at udarbejde Strategiplanen "Lokal udvikling skabt i samspil mellem landbrug, natur og turisme"

1. Kommunens udfordringer, muligheder og mål for strategiplanen

Varde er udfordret af den globale urbanisering. Vi oplever et fald i antallet af beboere på landet og i vores landsbyer og en stigning af beboere i kommunens hovedby, Varde. Udviklingen er en udfordring, fordi 28 % af vores indbyggere bor på landet og 21 % i landsbyerne. Næsten halvdelen af kommunens indbyggere bor således i områder, hvor fraflytning er en realitet. Det skal ændres.

Varde kommune er samtidig en typisk vestjysk landkommune, hvor landbrugsproduktionen er blevet centraliseret på færre og større produktionsvirksomheder. Til illustration har kommunen i dag ca. 900 landbrug med dyrehold. Antallet af landbrug med dyrehold er i perioden 2007-2014 reduceret med mere end 20 % målt i antal. Det er en udvikling, der formentlig fortsætter.

Varde Kommune er kendetegnet ved, at bosætningen er historisk integreret med landbrug. Denne kobling mellem landbrug og bosætning er presset tilbage pga. landbrugets centralisering med færre og større enheder. Med strategiplanen vil vi arbejde for, at landbrug, natur og turisme kobles sammen på en ny måde, der sikrer, at landområderne i fremtiden får en ny sammenhængskraft mellem en ny type landbrug, flere turister og nye befolkningsgrupper.

Strategiplanen skal medvirke til, at landområderne igen bliver et attraktivt sted at bosætte sig, og til at landbruget igen bliver en integreret del af det lokale liv, turismen og naturen.

Lokale udfordringer

Affolkningen på landet og i landsbyerne i Varde Kommune er en realitet, og skal udviklingen vendes, er det nødvendigt at fokusere på landbrugserhvervet. Og det er afgørende, at landbruget sammentænkes med vores naturressourcer, turismen og de lokale erhvervsdrivende. Samarbejdet imellem disse aktører skal øge bosætningen på landet og i vores landsbyer i Varde Kommune.

På landbrugsområdet oplever flere landmænd, at de har vanskeligt ved at se, hvordan de kan udvikle deres produktion bl.a. pga. begrænset økonomisk råderum, men også pga. miljømæssige udfordringer. Flere er i tvivl om fokus for deres fremtidige udviklingsveje – det udtrykte flere bl.a. på møder for områdets beboere/landmænd i Outrup-området i august og september 2014 bl.a. i regi af dNmark alliancen (<http://dnmark.org/?p=1630>).

På møderne var der fokus på, at der mangler et integreret sammenspil og samarbejde mellem aktørerne indenfor natur, turisme og landbrugsproduktionen, og flere gjorde opmærksom på et potentiale for bosætning, vækst og liv, hvis de forskellige lokale aktører i højere grad sammentænker deres aktiviteter. Ligeledes blev det påpeget, at landbruget mangler løsninger på de miljøudfordringer, der opstår, når man driver landbrug på sandjordsområder.

Endeligt blev det på møderne påpeget - hvilket er et tilbagevendende tema lokalt og i medierne - at Varde Kommune er udfordret af fraflytning i visse dele af kommunens tyndtbefolkede områder, hvorfor der flere steder er tomme huse, der på sigt kan have en negativ påvirkning på områdernes æstetik og ødelægge grundlaget for at skabe stærke selv bærende lokalsamfund.

En ny ressource

I Varde Kommune har indvandring fra især Østeuropa, der primært er tilknyttet fødevareresektoren, haft en positiv effekt på befolkningstallet, der dermed har kunnet holdes stabilt. Østeuropæerne har

en høj beskæftigelsesfrekvens, men det er vores vurdering, at der er mulige potentialer for en yderligere udvikling af lokalområdet, hvis de integreres bedre i lokalområderne. Der er et udpræget behov for, at de nye indbyggere bliver mere borgere og mindre arbejdskraft.

Lokale udviklingsplaner – også for landet

I Varde Kommune er der udarbejdet strategiplaner for lokale landsbyudviklinger, men der er ikke set på det åbne land som en ressource, der kan generere indtægt og udvikling. Strategiplanen, i nærværende projekt, skal beskrive, hvordan det åbne land kan skabe sammenhængskraft og virke som en katalysator for udvikling. I strategiplanen ønsker kommunen med ovenstående skitserede problemstillinger in mente at sætte fokus på at skabe en robust udvikling af erhverv og øge den lokale sammenhængskraft og bosætning. Planen skal udvikles i tæt samspil med de lokale aktørers egne ideer.

En vigtig platform vil være at etablere nye netværk af aktører, der har rødder i naturorganisationer, landbruget, lokalområderne, kommunen og turismesektoren. Strategiplanen skal give bud på:

1. Hvordan man kan sikre synergi mellem kystturismen, områdets unikke natur og landbrugsområderne?

I Varde Kommune har vi fokus på stedbundne ressourcer og produkter, blandt andet er den tilbagevendende Filsøfestival et mekka for lokalt producerede, kvalitetsfødevarer. Der er ligeledes i Varde tilbagevendende lokale fødevaremarkeder. Men vi ønsker at videreudvikle vores landområder, så de i højere grad leverer stedbundne kvalitetsprodukter med skyldig hensyntagen til miljøet samtidig med at lokalsamfundet inddrages som både aftagere og medproducenter. Landbrugets produktion skal samtidig sammentænkes med de omkringliggende naturområder, så vi kan udnytte synergi mellem natur og landbrug.

2. Hvordan man kan sikre en bedre integration af områdets mange østeuropæiske tilflyttere for ad denne vej at skabe en mere positiv udvikling af området?

De nye borgere deltager i arbejdslivet, men de skal aktiveres og integreres i det civile samfund, og de skal bidrage til, at landbruget rykker tættere på de lokale samfund og styrker landsbyerne i forhold til aktiviteter, turisme, vækst og bosætning.

3. Hvordan man kan sikre, at landbrugsproduktionen udvikles under skyldig hensyntagen til miljøet og vores kommunes bæredygtighed?

Der er mange økologer og konventionelle landbrug i vores kommune. Og der er behov for, at landbrugene igen bliver omdrejningspunkt for liv i lokalsamfundene. Derudover ønsker vi at udvikle flere stedbundne kvalitetsprodukter uden at miljøet belastes yderligere. Landbruget skal sammentænkes med naturen, vores behov for at skabe attraktioner for vores turister og de lokale samfund.

De tre spørgsmål ovenfor og besvarelsen af dem vil udgøre omdrejningspunktet for strategiplanen.

Muligheder – 3 fokusområder på vejen til de selv bærende lokalsamfund

Varde Kommunes landområder og landsbyer har et stort potentiale. Særligt de nedenfor nævnte potentialer skal udnyttes og inkorporeres i strategiplanen, så landområderne i Varde Kommune igen kan blomstre.

Fødevarerkllynger

Landbrugssektoren er innovativ og med et øget fokus på udvikling af kvalitetsfødevarer og udnyttelse af de arealmæssige ressourcer, kan der skabes mere vækst og aktivitet i de tyndtbefolkede områder.

Landbruget i Varde Kommune er karakteriseret ved, at det drives på sandjord, og at der er mange kvægbedrifter. Samtidig er der et forholdsmæssigt stort antal økologer, hvilket vurderes at udgøre et stort potentiale for vækst, arbejdspladser og produktivitet, fordi økologien i Danmark har været i stand til at øge sin andel af det private dagligvareindkøb – en tendens der ser ud til at fortsætte.

Det er vores vurdering, at der er et stort potentiale i at udvikle en bred og konkurrencedygtig landbrugssektor med en styrket produktion af lokale, stedbundne fødevarer, og at landbruget samtidig pga. deres store bidrag til den samlede biomasse kan spille en større rolle i forhold til energiproduktion samtidig med at naturressourcerne beskyttes og styrkes, og rekreative muligheder udvikles til gavn for miljø, friluftsliv, bosætning og turisme.

I strategiplanen vil vi til en start sætte fokus på ét pilotområde, der landbrugsmæssigt er præget af en stor andel af kvægbrug samt et forholdsmæssigt stort antal økologer. Det vurderes, at det særligt kan være af interesse at have kvægbrug og økologer med, da det er her, der særligt findes udfordringer med at finde måder hvorpå, man kan mindske miljøpåvirkningen af produktionen. Samtidig hermed har kvægbrug det største potentiale i relation til at sammentænke landbrugsproduktion med turismen, lokalsamfundet og naturoplevelser.

Turisme og natur

I Varde Kommune er turisme en afgørende vigtig sektor. Kommunen har årligt 3,3 mio. overnattende turister og turisme bidrager til 9,1 % af beskæftigelsen. Langt størstedelen af de besøgende svarer, at det er naturoplevelser, strand, kyst og hav, der er det mest betydningsfulde motiv for at rejse til området. Det er kommunens vision at fastholde og udvikle kommunens position som førende kystferiekommune. (http://publikationer.vardekommune.dk/vk/politikker_strategi/33/1/).

Varde Kommunes naturressourcer er unikke med bl.a. Nationalpark Vadehavet, Naturpark Vesterhavet og Filsø som nogle af de markante fyrtårne. Det skal undersøges, hvordan landbruget bredt set kan sammentænkes med de nærtliggende store turistområder. Der skal arbejdes med at finde potentialer og samspil, der kan være med til at sikre, at man på den ene side undgår konflikter og på den anden side skaber sammenhængskraft, der kan sikre den lokale udvikling i området.

Øget tilflytning

I Varde Kommune har der de senere år været en betydelig indvandring af primært østeuropæere. De skal i højere grad integreres lokalt, så de kan bidrage til at skabe yderligere vækst og udvikling i lokalsamfundet - ikke kun som arbejdskraft. Vi mener, at de nye vardensere kan blive et endnu større aktiv, der bl.a. kan bidrage til en forskønnelse af områdets relativt mange forfaldne boliger og mindre landbrugsejendommene – boliger det i dag ofte er vanskeligt at sælge.

Det skal undersøges, om nye boformer i højere grad kan spille sammen med områdets ressourcer og produktionen i landbruget. Og vi skal arbejde på, at de nye indbyggere trækkes ind i de lokale fællesskaber. Samtidig er det vores forventning, at også andre befolkningsgrupper kan fristes af livet på landet og i vores landsbyer, hvis vi får energien, udviklingen og fremgangen tilbage.

Målsætninger

Vi vil fokusere på lokalsamfundets udvikling, så vi kan øge vores bosætning på landet og landsbyerne i Varde Kommune. Der skal gøres ved at udvikle stedbundne produkter, og ved at bringe kræfter og udvikling sammen i innovative og produktive netværk til gavn for landbrug, lokalsamfund, natur og turisme.

Kommunen vil være katalysator for den lokale udvikling, og der skal dannes nye og mere udviklende netværk, der både vil være landbrugsfaglige og erhvervsorienterede, sikre kontinuerlig dialog og gribe de visioner og idéer, der bliver bragt i spil lokalt.

Vi skal sammentænke de store naturressourcer, som kommunen rummer i Vadehavet, Naturpark Vesterhavet, Filsø og landbruget både i produktions- og turistmæssig sammenhæng. Og vi skal udvikle landbruget, så det kommer tættere på de lokale samfund og landsbyer igen. Landbruget må ikke lukke sig om sig selv, men skal være omdrejningspunkt for lokale aktiviteter, bosætning, vækst og integration af de østeuropæiske arbejdere, der allerede findes i landbruget.

2. Organisering

Varde Kommune har en meget bred opbakning i lokalområdet til de skitserede planer. Det gælder blandt andet i udviklingsrådene, de lokale landboforeninger, Sydvestjysk Landboforening og Familielandbruget. Projektet hører til under Plan og Teknik udvalget med en stærk kobling til Varde Byråd. Strategiplanen effektueres i en projektplan, der godkendes af udvalget.

Der nedsættes en styregruppe bestående af: Teknik- og Miljøchefen, planchefen, udviklingschefen, rådgivere og Sydvestjysk Landboforening,

Herunder etableres en arbejdsgruppe bestående af kommunale medarbejdere fra de relevante afdelinger. Samtidig etableres en netværksgruppe, der dækker bredt og involvere forskellige relevante aktører, så nedenfor.

Varde Kommune deltager i dNmark alliancen (www.dnmark.org), der forløber over en 5-årig periode. Alliancens styrke er, at den forener erhverv, forskning og myndigheder i at finde innovative løsninger, der kan skabe mere produktion i landbruget, uden at det kommer til at belaste miljøet mere. Projektet vil være med til at skyde viden ind i strategiplanen, og der er grundlag for at etablere og udbygge et lokale netværk på den platform, der allerede er skabt og dermed sikre, at stort set alle interesser er repræsenteret. I forhold til integration af nye tilflyttere vil udgangspunktet være en kreds af personer fra Jobcenter Varde, Region Syddanmark, Sydvestjysk Udviklingsforum m.fl.

Deltagende aktører i netværk:

Den enkelte landmand, borgere i landområdet, nye borgere fra østeuropæiske lande, Udviklingsrådene, Sogneforeninger, Landbrugsvirksomheder i området, herunder også større virksomheder som Arla.

Åge V. Jensen fonden, der ligger op til området. LAG bestyrelsen for Varde Kommune. Sydvestjysk Udviklingsforum (SVUF), Erhverv og Turistrådet i Varde Kommune. Sydvestjysk Landboforening, Claus Christensen og Peder Chr. Thomsen. Familie landbruget, Tommy Didriksen og Per Mikkelsen. Statsskovdistriktet. Naturstyrelsen Blåvand. dNmark forsknings alliancen.

Kontaktperson: Poul Sig Vadsholt, Teamleder Miljø, posv@varde.dk 25381288

3. Økonomi

Varde Kommune: 250.000 kr. kontant samt medarbejdertimer svarende til 250.000 kr. (500 timer).

500.000 kr. fra puljen "Ydreområder på forkant"

I alt: 1.000.000 kr. til udarbejdelse af strategiplan

Det forventes, at Varde Kommune vil knytte SEGES og den lokale landbrugsforening på projektet.

4. Sammenhæng med kommunens øvrige strategi- og planlægningsprocesser

Varde Kommune har gennem det seneste år haft en åben og kreativ proces, hvor byrådet har drøftet Vardes fremtid med borgere, foreninger og erhvervsliv. Resultatet af denne proces er den nye vision: Varde Kommune – i ét med naturen. Med vision ønsker byrådet at pointere, at vi lever aktivt i det fri og er i ét med naturen hver dag. Friluftslivet giver sundhed, læring og livskvalitet. Udeskolerne har aktiv læring i verdensklasse. Erhvervslivet inspireres af naturen i produkter og i markedsføringen, ligesom det frie liv understøtter iværksætteri indenfor rekreation, turisme og events. Kysten, gastronoien og forenings- og kulturlivet giver aktive oplevelser året rundt. Natur skal være omdrejningspunkt for både bosætning, turisme og erhvervsudvikling.

Første led i realiseringen af den nye vision er kommunens nye planstrategi. Planstrategien vil have fokus på bosætning i hele kommunen, herunder præciseres udfordringen med urbanisering, hvor befolkningstallet på landet falder, mens det stiger i visse byområder. Samtidigt oplever vi en stigning i antallet af tomme boliger på landet, der i stigende grad vil forfalde til ugunst for bosætningen. Denne udvikling er en ond spiral, hvor en ny strategiplan omkring landbrug, natur og turisme vil være et vigtigt af løsningen på, hvordan vi kommer ud af den onde spiral.

Målet med planstrategien er at sikre et godt grundlag for den kommende revision af kommuneplanen. En strategiplan for landbrug, natur og turisme vil indgå i dette grundlag for kommuneplanen. Arbejdet med strategiplanen vil samtidigt kunne sikre gode input til den kommende proces med en naturpolitik. Den parallelle proces mellem strategiplan og naturpolitik vil sikre sammenhæng mellem de politiske målsætninger og strategien.

Sideløbende med planstrategien arbejder kommunen i tæt samarbejde med de lokale udviklingsråd om at formulere udviklingsplaner for de større landsbyer. Vi har udviklet et velfungerende koncept på udvikling af byområder – vi mangler konceptet for udviklingen af landområderne. Det løser den nye strategiplan, og derfor vil den være et godt supplement til den øvrige planlægning.

Et projekt om det at skabe lokal udvikling ved at udnytte synergi mellem landbrug, natur og turisme ligger derfor i naturlig forlængelse af den nuværende planlægning i Varde Kommune, og strategiplanen vil være et stærkt input i de kommende politiske drøftelser omkring kommuneplanen, hvorved der sikres en god sammenhæng i den samlede planlægning for området. Strategiplanen vil samtidig kunne indeholde delelementer, som løbende vil kunne implementeres i lighed med den måde, vi løbende implementerer udviklingsplaner for områdebyer i planlægningen.

5. Tidsplan

Projektet planlægges gennemført i perioden 1/5 2015 til 1/10 2016. *Se bilag 1 for tidsplan.*

Venlig hilsen Bent Peter Larsen, direktør for Plan, kultur og Teknik. Varde Kommune.